Un nom de projecció universal

Amb motiu de la celebració del centenari del seu naixement, la Universitat de València publica un recorregut per la trajectòria política de Salvador Allende, des de finals dels anys vint fins a la seua tràgica mort en l'assalt al Palacio de la Moneda el 1973.

COMPAÑERO PRESIDENTE. SALVADOR ALLENDE, UNA VIDA POR LA DEMOCRACIA Y EL SOCIALISMO

MARIO AMORÓS

372 PÀGINES / 978-84-370-6977-7 / 22 EUROS

PUV , VALÈNCIA, 2008

Tendim a pensar que la història posa cadascú al seu lloc. En relació als fets i persones que ens ocupen, no hi podem estar més d'acord. Mentre el general Augusto Pinochet va acabar els seus dies detingut per un tribunal internacional acusat de crims contra la humanitat i jutjat al seu país, en els darrers anys la figura de Salvador Allende ha crescut en prestigi i reconeixement fins a convertirse en una de les grans personalitats polítiques del segle XX. Tot i que no va poder concloure el seu projecte de transformació socialista, truncat de manera violenta, la seua pràctica política va modificar les estructures econòmiques i socials de Xile i, sobretot, la consciència dels seus ciutadans. Els seus principis s'adreçaven cap a la construcció d'un socialisme respectuós amb el pluralisme polític, la democràcia i els drets humans. El resultat d'aquest llegat és una petjada inesborrable i definitiva en l'esquerra mundial.

A través de tres parts clarament diferenciades, l'autor ens presenta la vida política del president xilé amb l'objectiu de demostrar que la dimensió d'Allende s'eleva per damunt de la tragèdia de l'11 de setembre de 1973. En la primera, s'analitza l'etapa anterior a la seua investidura com a president de la República el 3 de novembre de 1970. Ens endinsem en la seua etapa d'estudiant de medicina, quan s'incorpora a les lluites socials, i en la seua tasca com a diputat, ministre, senador i també candidat presidencial en les tres eleccions a què va concórrer abans de convertir-se, a la quarta, en el primer president marxista escollit democràticament en unes urnes. D'aquest període naix, igualment, el seu desig d'unir l'esquerra.

La segona part se centra en els dos primers anys de govern al capdavant de Unidad Popular, en els quals comença a aplicar el seu programa. Alguns dels punts més rellevants foren la nacionalització de les principals indústries del país (especialment el coure) i de la banca, l'eradicació del latifundisme i la concessió de ciutadania per als llauradors. En aquesta etapa va haver de fer front al bloqueig econòmic dels Estats Units i a la crisi creixent amb el Partit Democratacristià. Per acabar, els darrers capítols del llibre estan dedicats a l'últim any de mandat, en el qual destaca la intervenció d'Allende en les Nacions Unides, on va defendre un nou ordre econòmic mundial, mentre s'accentuava la debilitat de la coalició d'esquerres. L'estratègia destructiva de l'oposició, encapçalada per la patronal, va tindre una gran responsabilitat en els problemes econòmics que s'esdevingueren. La tensió va anar en augment i la divisió a l'interior del país era notable. Tant és així que, després d'un primer intent de colp d'estat el 23 d'agost, Pinochet, uns dies més tard i quan dirigia l'exèrcit gràcies a la confiança que li havia dipositat Allende mateix, va cometre la traïció definitiva.

Un dels elements que causa més impacte del llibre és que el relat està farcit dels seus discursos i dels testimonis directes de companys i amics, el que confereix al conjunt una aparença de crònica periodística que no n'entela el valor documental ni literari. Al contrari, tot plegat és d'una emoció extraordinària.

□ *Àlvar Peris*
Lletres Valencianes, nº 26